

Nieuwsbrief 53, 8 januari 2026

Een belangrijke aanwinst

Namens het bestuur van Diogenes wens ik alle lezers van deze nieuwsbrief een gelukkig en voorspoedig 2026.

Het nieuwe jaar begint voor de stichting met een grote aanwinst. Op de voorlaatste dag van 2025 is Diogenes eigenaar geworden van Lange Mare 110. Het is een monumentaal pand op een opvallende plaats in de stad. We zijn blij dat we met de vorige eigenaar goede afspraken over de overdracht hebben kunnen maken. In deze nieuwsbrief en op onze website kunt u lezen over de rijke geschiedenis van het pand. Die bestrijkt zo'n vijf eeuwen.

In deze nieuwsbrief staan ook twee andere berichten: over de vorderingen bij de verduurzaming van de Latijnse School en over de resultaten en vooruitzichten bij de verduurzaming van onze andere panden.

Reacties zijn altijd welkom: nieuwsbrief@diogenes-leiden.nl.

Laurens Beijen

Lange Mare 110 nu eigendom van Diogenes

Diogenes heeft een nieuw restauratieproject voor de boeg. Op 30 december werd Diogenes eigenaar van Lange Mare 110. De vorige eigenaar, die al 48 jaar in het monumentale pand woont, heeft besloten het toe te vertrouwen aan Diogenes.

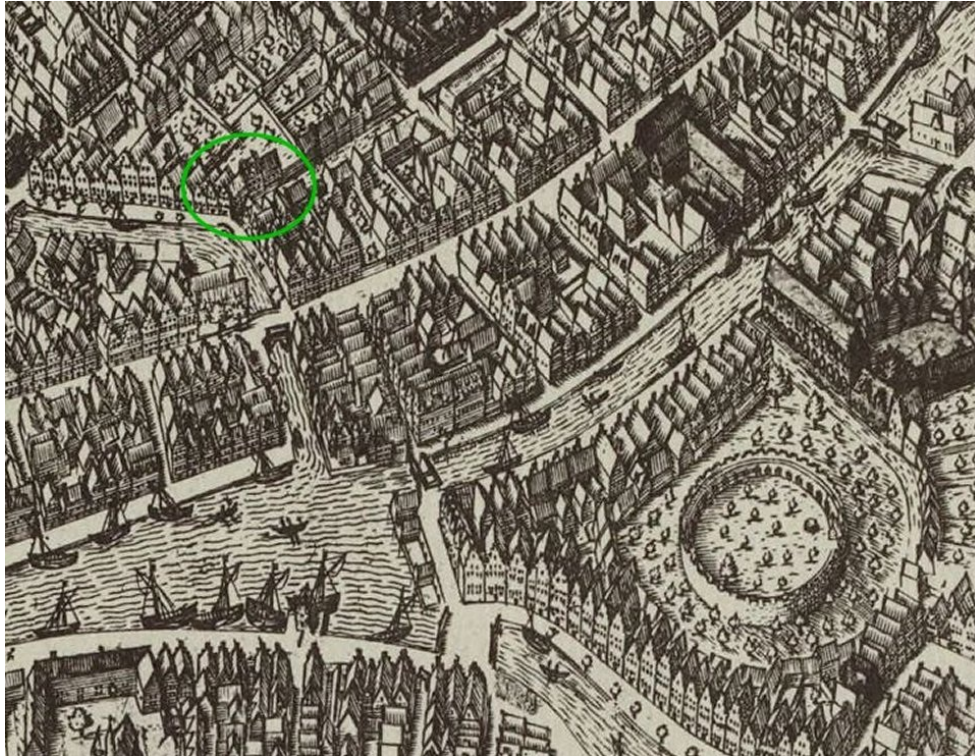
Lange Mare 110 is een groot pand op de hoek van de Van der Werfstraat. Het strekt zich uit van de Lange Mare tot de Olieslagerspoort. Langs de Van der Werfstraat zijn vijf delen te onderscheiden: een voorhuis, een tussenhuis, een achterhuis, een tuin en een apart stenen huisje. Het voorhuis, met een karakteristieke trapgevel, stamt uit 1621. Het tussenhuis is zover bekend van rond 1550. Naar de leeftijd van het achterhuis zal nog verder onderzoek worden gedaan.

Bij het overleg van Diogenes met de vorige eigenaar zijn goede afspraken gemaakt. Diogenes zal allereerst het achterhuis restaureren en dat voor hem verbouwen tot een leeftijdsbestendige woning. Die zal voldoen aan de huidige normen en kwaliteitseisen, met behoud van het historische karakter. Daarna komen in overleg de andere gedeelten van het pand aan de beurt.

Beide partijen hebben vertrouwen in een goede samenwerking. Diogenes is blij met de mogelijkheid om dit unieke historische pand voor de stad te bewaren en het een goede bestemming te geven.

De lange geschiedenis van Lange Mare 110

De oudste vermeldingen van eigenaren van het huidige Lange Mare 110 dateren uit de zestiende eeuw. De oudste tekening waarop het pand wordt aangegeven is de door Pieter Bast getekende vogelvluchtplattegrond van Leiden uit 1600. Hieronder staat een uitsnede daarvan.

Lange Mare 110 ligt in het midden van de groene ellips. Het voorhuis is afgebeeld met een lichtgekleurd dak. Het tussen- en het achterhuis waren volgens de tekening hoger dan het voorhuis. Voor het huis stroomde de Mare en aan de zijkant liep de smalle Marendorpse Achtergracht.

Veel eigenaren en gebruikers

Dankzij de Leidse archieven is bekend wie vanaf de zestiende eeuw de achtereenvolgende eigenaren van het pand zijn geweest. Onder de bewoners en gebruikers waren onder andere een vleeshouwer, een oliemolenaar, een kousenwinkelier, een wolkamer, een kaarsenmaker, een schoenmaker en een apotheker. Twee van hen waren lid van de vroedschap van Leiden en een van hen was ook burgemeester. Drie keer werd het pand na het overlijden van een eigenaar openbaar verkocht.

Hierboven staat een uitsnede van een van de kadastrale kaarten uit 1832, het begin van de officiële grondregistratie. Te zien is het stadsgedeelte tussen de Mare, de Marendorpse Achtergracht, de Janvossensteeg en de Clarensteeg. Achter Lange Mare 110 zijn de tuin en het daarachter liggende kleine pandje op de hoek van de Olieslagerspoort te zien. De Achtergracht werd in 1861 gedempt, de Lange Mare in 1953.

Sinds 1833 een apotheek

In 1833 werd het pand verkocht aan een apotheker. Het is daarna meer dan 140 jaar als apotheek in gebruik geweest. De bovenverdiepingen werden bewoond. Na de demping van de Achtergracht waren ze ook bereikbaar via een ingang aan de Van der Werfstraat. De apotheek werd in 1974 gesloten. Er waren te veel apotheken in de binnenstad en te weinig in de buitenwijken. Daarna werd het pand alleen als woning gebruikt.

Jan Wolkers op zolder

Van 1943 tot begin 1945 huurde Jan Wolkers het zolderkamertje van Lange Mare 110 aan de voorkant. In zijn roman *Kort Amerikaans* beschreef hij zijn ervaringen in Leiden via de hoofdpersoon Eric van Poelgeest. Ook die woonde in een zolderkamer aan de Mare met uitzicht op de 'Coelikerkerk'.

In 2006 verscheen een door Dick Matena gemaakte geïllustreerde versie van *Kort Amerikaans*. Daarin is ook Lange Mare 110 afgebeeld.

Meer over de geschiedenis van Lange Mare 110 is te lezen via de onderstaande knop.

[Lange Mare 110 in het verleden](#)

Werk aan de ramen van de Latijnse School

De verduurzaming van de Latijnse School was eind september grotendeels afgerond. In het laatste kwartaal van 2025 is nog een aantal ramen vervangen. Aan de kant van de Schoolsteeg zijn de laatste nieuwe ramen met vacuümglas geplaatst. Over de ramen aan de kant van de Lokhorststraat is lang overleg geweest met Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO).

Volgens het oorspronkelijke plan zouden de uit 1982 stammende ramen gehandhaafd blijven en voorzien worden van achterzetramen. Na verder overleg stemde ELO er alsnog mee in dat de ramen op de begane grond en de eerste verdieping worden vervangen door nieuwe ramen met zeer goed isolerend vacuümglas. Alleen op de tweede en derde verdieping zijn dus achterzetramen nodig.

Vanwege de levertijd van het glas kunnen de werkzaamheden pas in het begin van het nieuwe jaar worden afgerond. De nieuwe houten ramen zijn al wel geleverd. Ter voorbereiding op de plaatsing zijn ze ter plaatse passend in de bestaande kozijnen gemaakt.

Het laatste onderdeel van de werkzaamheden aan de Latijnse School is de plaatsing van een tochtportaal voor de toegangsdeur aan de kant van de Pieterskerkgracht. Dat zal naar verwachting in februari gebeuren.

[Meer foto's uit het laatste kwartaal](#)

Het verduurzamingsbeleid van Diogenes: een terugblik en een vooruitblik

Marion van Dongen, lid van de Bouwcommissie

Op de valreep van 2025 heeft het bestuur van Diogenes de onderhoudsbegroting 2026 en de meerjarenonderhoudsbegroting 2026-2035 vastgesteld. Ze zijn voorbereid door de Bouwcommissie en onze bouwcoördinator Sam Erades. Dit is een goed moment om stil te staan bij wat we vanaf de start van onze eerste beleidsnotitie in 2018 hebben gerealiseerd.

In 2018 lag het accent op snelle maatregelen zoals het gebruik van ledlampen in de gezamenlijke ruimtes en het overstappen van gas- op inductiekoken bij de vervanging van keukens. De ledlampenactie werd in 2018 al snel gerealiseerd en er zijn nu tien keukens gemoderniseerd. Verder is bij iedere vervanging tevens onderzocht of er mogelijkheden waren voor een warmtepomp en/of zonnepanelen. Dat blijkt helaas wat moeilijker uit te voeren door gebrek aan ruimte of de dreigende aantasting van de monumentale waarde van onze panden. Meer dan 50% van onze ketels is nu up to date.

In 2020 zijn in samenwerking met Erfgoed Leiden(ELO) de laatste maatwerkadviesrapporten gemaakt voor onze toenmalige 34 panden. In de rapporten is te lezen waar de winstpunten zitten voor een verdere verduurzaming van onze panden.

De grootste winst (30% besparing) kan worden behaald door het vervangen van daken en het aanbrengen van nieuwe dikkere isolatie. Dat is een kostbare operatie die we niet te vroeg willen uitvoeren omdat het ver naar voren halen van vervanging van daken en isolatie ook niet duurzaam is.

Daarnaast hebben we ook gekeken waar we huurders kunnen faciliteren bij duurzaam wonen. Een actie in 2021 gaf huurders de mogelijkheid om gratis radiatorfolie te krijgen en die zelf te plaatsen. Ze werden ook geïnformeerd over de bijdragen die zij zelf kunnen leveren in hun woning door ledverlichting te nemen, het huis regelmatig te ventileren, de thermostaat zuinig in te stellen en een energiemeter te plaatsen. Die actie is enthousiast ontvangen.

Onderdeel van het beleid is ook om bij mutaties te kijken of de oude huurders nog tips hebben voor onderhoud. Bij mutaties maken we waar mogelijk ook gebruik van de gelegenheid om achterzetramen of vacuümglas te plaatsen, ramen beter schuifbaar te maken en tochtstrips in te frezen. Dat is functioneel voor het wooncomfort én het verlagen van de stookkosten. Het is ook een quick win om bij een vrijkomend pand blinde buitenmuren zo veel mogelijk te isoleren en te bekijken of vloerisolatie eenvoudig (tegen weinig kosten) zinvol is.

Nagenoeg alle panden hebben nu geïsoleerde ramen en in 2026-2027 pakken we de laatste panden aan. In 2026 beginnen we bij Mierennesthofje 1-5 met het vervangen van ramen en het plaatsen van 17 achterzetramen.

Het pand dat als eerste in aanmerking kwam voor een grootschalige aanpak was de Latijnse School, een van onze oudste gerestaureerde panden. Gezien de omvang van het pand en het gebruik als kantoorgebouw was dat niet een-twee-drie gedaan. In de volgende nieuwsbrief gaan we nog uitgebreid op de gehele aanpak van de verduurzaming van de Latijnse School in.

We hebben hiervan geleerd dat de voorbereiding om onze rijksmonumentale panden grootschalig te verduurzamen ruim 1,5 jaar duurt: maken van tekeningen, aanvragen van vergunningen, fauna-onderzoek, overleg met ELO en selecteren van een aannemer.

Opdrachtgever: Stichting Diogenes Leiden
website:
www.diogenes-leiden.nl

Onderhoudsbegroting 2026
Onderhoudsinventarisatie
Meerjarenraming

W 2808
01 december 2025 versie 1.3

Nu het Latijnse School-project vrijwel is afgerond gaan we ons richten op het verbeteren van de isolatie van de daken van onze panden. De Latijnse school heeft laten zien dat dit een ingrijpende operatie is. Daarvoor is een planning opgenomen in onze meerjaren-onderhoudsbegroting 2026-2035. Afhankelijk van subsidiemogelijkheden en bouwaanvragen zullen de panden Lokhorststraat 18-22 het eerstvolgende grote project vormen. De uitvoering kan dan in 2028 zijn.

We zijn er trots op waar we nu na 7 jaar staan met het verduurzamen van onze monumenten. Bij de

meeste panden is het energielabel minimaal een stap gestegen. We zien de volgende stappen als een vast onderdeel van ons onderhoud met een gerust hart tegemoet.

Donaties zijn welkom!

Diogenes kan het normale onderhoud van de panden bekostigen uit de huuropbrengsten. Datzelfde geldt voor de gefaseerde verduurzaming van de bestaande panden. Voor de aankoop en de restauratie van nieuwe panden is extra financiële ruimte nodig. Diogenes stelt donaties daarom erg op prijs.

[Lees verder](#)

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}. • Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#). • Voor een goede ontvangst voegt u nieuwsbrief@diogenes-leiden.nl toe aan uw adresboek.

Laposta